

INNTRYKK

SKUDDENE I FERGUSON

D

Draket på den ubevæpnede, svarte tenåringen Michael Brown av en hvit politibetjent i Ferguson i fjor ble starten på en nasjonal protestbevegelse mot politibrutalit og en amerikansk selvransakelse. Foruten politiet er fengselssystemet og boligpolitikken hovedgrunner til at USA fremdeles er inndelt i svarte og hvite.

For journalisten Ta-Nehisi Coates ble Ferguson motivasjonen til å skrive «Between the world and me.» Ett år etter draket på Michael Brown er Coates' bok det intellektuelle etterspillet.

Boka, skrevet som et brev til Coates' femten år gamle sønn, er en intens og personlig fortelling om hva det vil si å være svart i Amerika i dag. Mel-

lom verden og Coates står kroppen.

«Amerikanere tror på at rase finnes som et klart definert og udiskutabelt trekk ved den naturlige verden. Rasisme – behovet for å tillegge mennesker visse særlig inngrodde karaktertrekk for deretter å ydmyke, kue og ødelegge dem – er en uunngåelig konsekvens av denne tilstand,» skriver Coates. Troen på at hudfarge utsier noe essensielt har ordnet svarte kroppene nederst i hierarkiet og slik rettferdiggjort utnyttelsen.

THE WIRE

Coates er oppvokst i Baltimore, en by mest kjent for nordmenn gjennom TV-serien «The Wire.» «Å være svart i min ungdoms Baltimore,» skriver Coates, «var det samme som å stå naken ovenfor alle elementene, foran alle pistolene, knyttnevene, knivene, cracken, voldtekt og sykdom. Nakenheten er verken en feil eller et uttrykk for noe patologisk, men er det korrekte og tilsiktede resultat av politiske beslutninger, det forutsigbare utfall av at mennesker i århundrer har blitt tvunget til å leve i frykt.»

Frykt ble grunntonen i Coates liv, frykt for vold fra gjengene som regjerte gatehjørnene og politiet som alltid kunne arrestere en, med eller uten skjellig grunn. Etter at Coates fikk en sønn handlet frykten først og fremst om sønnens utsatthet for politivold som svart, ung mann.

«Dette vil jeg at du skal vite,» skriver Coates til sin femten år gamle sønn, «i Amerika er det tradisjon å ødelegge den svarte kroppen, *det er arv.*» Utnyttningen av den svarte kroppen er ikke en forbigått historisk hendelse, det er grunnmuren i det amerikanske samfunnet. Den svarte kroppens sårbarheten har stått i sentrum for det siste årets protestester mot politivold. «Jeg kan ikke puste» roper massene som demonstrerer mot den strukturelle rasismen. «Jeg kan ikke puste» var Eric Garners siste ord før han ble kvalt på gata av politiet i fjor. «Selg sigaretter uten den nødvendige

Utnyttningen av den svarte kroppen er ikke en forbigått historisk hendelse, det er grunnmuren i det amerikanske samfunnet.

Tekst:
**VILDE LID
AAVITSLAND**

vildeaav@gmail.com
Stipendiat i filosofi ved
DePaul University,
Chicago.

tiltatsen og kroppen din kan bli ødelagt,» skriver Coates. «Gå inn en mørk trappeoppgang og kroppen din kan bli ødelagt.»

Så langt i år har en ubevæpnet, svart mann i snitt blitt drept av politiet hver niende dag, ifølge Washington Post. Selv om svarte menn bare utgjør 6 prosent av USAs befolkning, utgjør de hele 40 prosent av alle tilfeller hvor politiet dreper en ubevæpnet person.

I «Between the world and me» beskriver Coates en konfrontasjon med en hvit mann som endte med at vedkommende truet med å ringe politiet. Trusselen om arrestasjon er trusselen om å ta fra ham kroppen, skriver Coates. Volden er også dette: trusselen om å miste kontroll over kroppen, fengselet som stenger en inne, frykten folk har for en svart kriminell.

KASTESYSTEM

Borgerettsadvokat og jussprofessor Michelle Alexander hevder i boka «The New Jim Crow» at det amerikanske rettssystemet i virkelighet utgjør et rasistisk kastesystem som likner på de tidligere rasesegregeringslovene. USA, et land med knapt 5 prosent av verdens befolkning, kan skilte med nesten 25 prosent av verdens fengselsbefolkning. Mens det på 80-tallet satt 300 000 mennesker i fengsel, sitter i dag over 2.2 millioner inne. Det er den høyeste fengselsraten i verden. Høyere enn undertrykkende regimer som Russland, Kina og Iran. Det enorme tilfanget av fengslede har fått navnet masse-fengsling (*mass incarceration*).

Alexander skriver at raseaspektet er det mest slående trekket ved dette fenomenet. Hver syttende hvite mann vil, i løpet av sin levetid, tilbringe tid i fengsel. I motsetning til *hver tredje* svarte mann som kommer til å fengsles.

Gjennom å kategorisere svarte, og andre etniske minoriteter, som «kriminelle» kan en i dag lovlig bruke de samme eksklusjonsmekanismene

VILDE LID AAVITSLAND OM AMERIKANSKE TILSTANDER

Skarpe penner med sterke meninger i Dagbladet – hver helg!

som under rasesegregeringslovene, ifølge Alexander. En som har sittet i fengsel kan med hjemmel i loven diskrimineres i arbeidslivet, på boligmarkedet, bli nektet retten til å stemme eller å sitte i jury, bli fratatt utdanningsmuligheter, bli nektet matkuponger og andre offentlige velferdsgoder. Masse-fengslingen har blitt en port inn til et mye større system av stigmatisering og permanent marginalisering på grunn av rase.

HVITE BYDELER

Ghettoene er åstedet for en aggressiv tilstedeværelse av politiet uten sammenlikning i hvite bydel. Jevnlige raid og kontroller har ført til at politiet gjerne henvendes til som «okkupasjonen.» I Chicago, en av Amerikas mest segregerte byer, er den hvite bydelen med den høyeste fengselsraten bedre stilt enn den svarte bydelen med lavest rate, ifølge The Atlantic. Den verst stilte svarte bydelen har en fengselsrate som er 40 ganger høyere enn den verst stilte hvite bydelen.

Men gettoene er skapt gjennom et knapt århundre med rasistisk boligpolitikk. I fjorårets kanskje mest diskuterte artikkel i USA, «The Case for Reparations», viser Coates hvordan den hvite middelklassens velstand er et direkte resultat av verdier opparbeidet gjennom 250 år med slaveri, etterfulgt av 90 år med rasesegregeringslover. Selv etter at de amerikanske lovene opphørte å være eksplisitt rasistiske, har en rasistisk boligpolitikk ført til segregerte byer og radikalt ulike muligheter for å opparbeide seg verdier for svarte og hvite.

Velstandsgapet mellom svarte og hvite er kanskje den beste indikatoren på at den rasistiske kulturarven fortsatt er virksom. Den gjennomsnittlige hvite husholdningen sitter på seksten ganger større verdier enn den gjennomsnittlige svarte husholdningen, ifølge Forbes.

Velstandsgapet kan spores tilbake til opprettelsen av The Federal Housing Administration (FHA) i 1934. Ved hjelp av offentlig støttede bo-

liglån steg antallet huseiere fra 30 prosent i 1930 til 60 prosent i 1960. Problemet var bare at offentlig støttede boliglån nesten utelukkende tilfaldt hvite amerikanere. Den rådende rasismen ble institusjonalisert.

VOLD OG TRUSLER

Nabolag med en høy andel svarte ble kategorisert som «ukvalifisert» for boliglån av FHA, kalt *redlining*, samtidig ble svarte som forsøkte å flytte til hvite nabolag møtt med vold og trusler. Slik ble svarte utelatt fra den største muligheten for velstandsakkumuleringen i amerikansk historie, skriver Coates i artikkelen. Selv om *redlining* ble forbudt i 1968 har praksisen fortsatt i det skjulte. Seint i 2011 inngikk Bank of America et forlik på 355 millioner dollar etter et søksmål om diskriminering. Året etter inngikk banken Wells Fargo forlik på 175 millioner dollar etter tilsvarende anklager.

Etter at Michael Brown ble skutt av politiet ble kroppen hans liggende i fire timer på gata i Ferguson. Timene Browns kropp lå til åpent skue var et tydelig signal til nabolaget: *vi kan gjøre dette mot dere, til enhver tid, på høylys dag, og det er ikke noe dere kan gjøre med det.* Ferguson eksploderte i sine. «Opptøyer er språket til de som ikke blir hørt», sa Martin Luther King. Ferguson førte til en nasjonal selvransakelse om rasismen i USA.

«Between the world and me» har radikalisert denne debatten. Politiet er en refleksjon av USA og brutaliteten et produkt av demokratiske bestemmelser, hevder Coates. Problemet er ikke politiet isolert sett, men de rasistiske grunnstrukturene i det amerikanske samfunnet. Nå som den første begeistringen for «Between the world and me» har lagt seg, kommer kritikken mot bokas dype pessimisme.

Lest bokstavelig er boka en avvisning av alle framskritt som borgerrettsbevegelsen har oppnådd. Coates' kritikk av hvit overmakt er brutal

PROTEST-BEVEGELSE:

Drapet på den ubevæpnede, svarte tenårings Michael Brown av en hvit politibetjent i Ferguson i fjor ble starten på en nasjonal protestbevegelse mot politibrutalitet og en amerikansk selvransakelse.

FOTO: AFP / NTB SCANPIX

og omfattende: den hvite identiteten er avhengig av dens svarte motside, som herren og trelen, undertrykkeren og den undertrykkede. Finnes det håp om endring?

OPPTØYENE

Mange trodde at rasismen var et tilbakelagt kapittel i USAs historie da Barack Obama ble valgt til president i 2008. Coates' bok og den nasjonale protestbevegelsen i kjølvannet av opptøyene i Ferguson tvinger oss til å se at dette var en forhastet konklusjon. Den strukturelle rasismen er usynlig, men effekten er like fullt ødeleggende. Den usynlige rasismen virker gjennom boligpolitikken som deler byene i svart og hvit, gjennom merkelappen «kriminell» som låser svarte nederst i hierarkiet.

«Gode intensjoner», skriver Coates, «er et frikort gjennom historien, en sovepille som sikrer Drømmen.» Drømmen som Coates kritiserer er ikke bare den amerikanske drømmen om individuell suksess gjennom hardt arbeid. Coates' kritikk er rettet mot forglemmelsens drøm. Den som lar amerikaneren glemme at USAs historie, identitet og materielle velstand er bygget på lidelsen til svarte amerikanere.

«Framgang er fint,» sier Coates i et intervju med Democracy Now. Men så lenge hvit overmakt ikke er avskaffet, så lenge det er dagligdags at svarte menn drepes av politiet, så lenge minoritetene fyller fengslene og en tolvåring med en lekepistol risikerer å bli skutt av politiet, er ikke kampen vunnet. «Framgang er fint,» avslutter Coates, «og skal anerkjennes. Og så fortsetter kampen.»

Kilder: Ta-Nehisi Coates: «Between the world and me» (2015). Michelle Alexander: «The new Jim Crow: Mass incarceration in the age of colorblindness» (2010). The Atlantic, The New York Times, The Washington Post, Forbes, Bureau of Justice Statistics, Democracy Now!